

De laatste winterserietoht van 2024 start in Udenhout. In de donkere dagen voor de kerst gaan we een prachtige wandeling maken door natuurgebied De Brand en door de Loonse en Drunense Duinen. De langste afstand komt bovendien in de mooie natuur aan de westzijde van Vught.

De start is bij café 't Plein in het centrum van Udenhout. Er is hier een groot parkeerterrein, dat is dus makkelijk. Het startbureau is al vroeg ingericht om de wandelaars in te schrijven.

Met de routebeschrijving in de hand of de tracks op de telefoon lopen we aan. De vroege wandelaars starten in het donker. Maar het is bijna Kerstmis en in de straten brandt de feestverlichting, de huizen zijn versierd en de lampjes in de kerstbomen geven licht in de duisternis: een sfeervolle start van deze wandeling.

De eerste kilometers lopen we over het asfalt en over een goed begaanbaar pad. In deze decembermaand een bewuste keuze. Het zijn leuke kilometers: een smal paadje tussen de huizen en dan een wandelpad door heempark Park ter Roomleij.

Heem staat voor inheems. Een heempark bevat wilde planten, die van nature in de omgeving kunnen voorkomen. We treffen er een mooie omgeving aan: de oever van de Roomleij. Dit stroompje is lang geleden geleid en heeft daarom de naam 'Leij', zoals bijna alle stromen in het gebied. De naam Roomleij is gekozen, omdat het park begint op een plaats waar vroeger de melkfabriek stond. De melkbussen van de aangeleverde 'room' (melk recht van de koe) werden gespoeld en de, door de room, witte spoelvloeistof werd in de Leij afgevoerd.

In het park staat ook een informatiepaneel over de legende van het verzonken kasteel.

Kom eens terug in de Kerstnacht en luister of je de klokken hoort luiden!

Na enkele woonstraten komen we aan de rand van Udenhout. Inmiddels is het licht geworden en genieten we van het mooie landelijke gebied. Rechts van ons hebben we een weids uitzicht, aan de linkerkant is het wat meer begroeid. We lopen langs een boomkwekerij en langs uitlopers van De Brand. We slaan een pad in

en komen dan in dit natuurgebied, dat onderdeel is van Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen.

De naam De Brand is afkomstig van de brandstof die men in dit gebied won. Er werd op kleine schaal turf gewonnen. Ook werd er brandhout gesprokkeld.

We vinden hier vochtige graslanden en hakhoutbossen. Ook staat het gebied bekend om de boomkikkers. Omdat het niet zo goed ging met de boomkikker, is hier een speciaal kweekprogramma opgezet en met succes! Het programma behoedt zelfs de boomkikker in Brabant voor uitsterven.

De riviertjes de Zandleij en de Zandkantse Leij stromen door het gebied. Deze werden ter ontwatering gegraven of vergraven. Zo is de Zandleij een waterloop die begint ten noorden van Tilburg, waar zich een complex van vloeivelden bevindt. Deze zijn tussen 1919 en 1929 aangelegd en dienden om het afvalwater van de stad Tilburg en zijn textielindustrie te zuiveren. Van hieruit stroomde het riviertje door De Brand en mondt het uit in het afwateringskanaal bij Cromvoirt.

Onderweg komen we dit riviertje tegen en lopen een stukje langs de oever. Via een bruggetje komen we aan de overkant en dan laten we het achter ons.

Inmiddels zijn we een uurtje aan de wandel en krijgen we trek in een lekker bakje koffie.

En dat hebben de routebouwers van vandaag, Ad Ketelaars en Theo van Boxmeer, goed aangevoeld, want daar staat de grote koffiepost! De OLAT-vrijwilligers staan ons op te wachten met lekkere, vers gezette koffie en een koek. Dit is mijn favoriete moment: buiten op de bank, een praatje maken, genieten van iets warmes en dan weer op pad.

De koffiepost staat overigens dichtbij De Rustende Jager. We hopen natuurlijk op heerlijk zonnig winterweer, maar mocht het anders zijn, dan kun je er ook een caférust van maken.

Na de koffie splitsen de routes: de wandelaars die 10 of 15 km lopen, gaan linksaf en maken een doorsteek. De 10 km blijft redelijk aan de rand van de Loonse en Drunense Duinen, de 15 km maakt een royalere lus en krijgt mooie wandelkilometers in het Nationaal Park. En hierover is heel wat te vertellen.

Natuurmonumenten zegt over haar gebied: In de Loonse en Drunense Duinen vind je bos, heide en vooral veel zand. Het is een van de grootste stuifzandgebieden van West-Europa, zo'n 270 ha! De wind kan op veel plekken ongestoord waaien en dat zorgt voor een steeds veranderend landschap. Door het in 1921 aan te kopen is het al ruim 100 jaar beschermd en kunnen we nu nog van deze Brabantse Sahara genieten.

In tegenstelling tot De Brand kent de Loonse en Drunense Duinen een droge en voedselarme bodem. Het zand zorgt voor nogal extreme omstandigheden. Het verschil in temperatuur tussen dag en nacht kan oplopen tot wel 50 graden Celsius. Dat zorgt voor bijzondere flora en fauna. De dieren en planten hebben zich aangepast of voelen zich juist thuis bij droogte, schraalheid en temperatuurschommelingen, zoals bijvoorbeeld zandzegge, diverse korstmossen, de levendbarende hagedis, zandloopkevers en zandbijen. Allemaal soorten die houden van zand.

De wandelaars die 15 km lopen, komen al snel in dit bijzondere gebied. De andere wandelaars moeten nog

even geduld hebben. Zij zijn na de koffiepost in oostelijke richting gelopen. Redelijk snel buigt de 20 km af. Zij steken het bosgebied in noordelijke richting door en lopen op een afwisseling van brede en smalle bospaden. Ook is er al een bescheiden stukje zand in de route opgenomen. Even voorproeven! En zo komen zij bij de caférust De Drie Linden in het prachtige Giersbergen. Hier zien we een aantal oude, rietgedekte langgevelboerderijen. Het buurtschapje is ontstaan in het midden van de dertiende eeuw en heden ten dage telt het amper 30 inwoners.

Oorspronkelijk stonden er twee hoeven, de Poirthoeve en de Maijhoeve. In de Maijhoeve zijn monsters uit het eerste gebint onderzocht en is aangetoond dat de gebruikte boomstammen in de winter van 1597/1598 zijn gekapt, zodat mag worden aangenomen dat met de bouw in 1598 begonnen is. Deze fraaie boerderij staat er nog steeds. De Poirthoeve is helaas aan het begin van de 21e eeuw gesloopt.

In 1934 wordt Giersbergen getroffen door een grote brand die in één van de boerderijen begint. Twee boerderijen met schuren branden af. Vee, pluimvee en huisdieren komen in de vlammen om. De materiële schade is groot.

Eindelijk, maar dan is het ondertussen 1951, krijgt Giersbergen een dorpspomp. Deze voorziet het gehucht van bluswater en zijn inwoners van was- en drinkwater.

Vijf jaar later wordt het aangesloten op het elektriciteitsnet. Handige inwoners weten hiermee boerderijen al vanaf de dorpspomp te voorzien van stromend water. Pas in 1965 volgt de aansluiting op het waterleidingnet. Het is bijna niet voor te stellen

De langere afstanden lopen na de koffiepost in de richting van Vught. Zij lopen erg mooi met aan de linkerkant de bosrand en rechts zicht op een moerasgebied, later gevolgd door landerijen.

Onderweg komen zij bij de kleine koffiepost, die er speciaal is voor de langere afstanden. Hier is de splitsing. De 30 km maakt een doorsteek, de 40 km gaat beginnen aan een fraaie lus. Opnieuw steken zij de Zandleij over en dan zien zij tussen de bomen water glinsteren: de IJzeren Man. Deze recreatieplas ligt

schitterend in de bossen bij Vught. De plas is genoemd naar de stoombaggermolen die hem groef, zo rond 1890.

De route leidt de wandelaars over het pad langs het water. Bij het strandpaviljoen steken de wandelaars de weg over en komen ze op de Vughtse Heide.

In dit bosgebied lopen we op historische gronden, want in vroegere eeuwen was dit vaak het strijdtoneel van aanvallen op 's-Hertogenbosch. Daarom zijn er lunetten aangelegd. We lopen langs enkele van deze verdedigingswerken, die aangelegd zijn om aanvallen op te vangen. We wandelen over de bospaden langs de grachten en vangen een glimp op van Kamp Vught.

Op het moment waarop ik deze vooruitblik maak, is het begin november en is het volop herfst. De bomen doen hun best om zich van hun kleurrijkste kant te laten zien: rood, bruin, geel, oranje, een fraai kleurenpalet.

Op de dag van de wandeling zijn de bomen kaal en zien we de silhouetten. Mooi om eens naar de takken van de bomen te kijken. Bij de beuk zie je de dikke takken schuin omhoog, terwijl bij de eik de takken een stukje omhoog gaan en dan weer iets naar beneden breed uitgroeien.

En zo heeft ieder jaargetijde zijn mooie kenmerken!

We komen nu op het dijkje langs het Drongelens kanaal. We zijn hier op het verste punt en dat betekent dat we op de terugweg moeten. Dus lopen we langs het kanaal in westelijke richting. Dan buigen we af en lopen over zandpaden en autoluwe wegen naar de caférust bij De Oude Herberg in het centrum van Cromvoirt. Fijn om even op te warmen en de sfeer te proeven in deze gezellige herberg.

Maar dan toch weer snel op pad, want we hebben nog heel wat kilometers te maken.

We komen weer snel in het buitengebied. Even later zien we de Zandleij weer en lopen een stukje langs de oever tot we opnieuw in de bewoonde wereld komen, het buurtschapje Distelberg. Ook treffen we veel Brabantse langgevelboerderijen. Het is mooi wonen hier, zo aan de rand van de Loonse en Drunense Duinen! Dan is daar de eerste samenkomst. Bij recreatiepark Duinoord komen de twee langste afstanden bijeen. En liepen ze eerst aan de rand, nu gaan ze echt het Nationaal Park in. Ze slingeren door dit mooie bosgebied met zijn afwisseling van brede bospaden, smalle paadjes en klimmetjes. Een eerste stukje zand wordt zichtbaar, maar hier lopen we nog langs. Het echte zandhappen houden we voor het laatste stuk.

Het roept wel de vraag op hoe al dat zand in de Loonse en Drunense Duinen komt

Hiervoor moeten we terug naar de laatste IJstijd. Toen bliezen de poolwinden het zand vanuit het noorden naar Brabant, waar het in dikke lagen bleef liggen. Op deze zandgronden groeide lange tijd bos. De bomen werden door de mensen gekapt, zodat ze brandstof hadden. Op de ontstane kale vlakke groeide eerst hei-

de, waar de boeren hun vee op lieten grazen. Hierdoor én door het plaggen raakte de bodem uitgeput, verdween de beplanting en kreeg het zand vrij spel.

Ondertussen zijn we al weer een hele tijd aan de wandel en komt de 2e caférust in zicht. Deze is bij De Drie Linden in Giersbergen. Even van tevoren treffen we de wandelaars die 20 km lopen.

Na de rust maken we ons op voor het echte werk, de oversteek door de Brabantse Sahara. Maar voordat het zover is, leidt de route ons nog door een mooi stuk bosgebied. Af en toe lopen we op zogenaamde randwallen, begroeide heuvelrijen. Deze zijn al in de middeleeuwen door de bewoners aangelegd. Zo beschermde zij hun akkers en weilanden tegen het stuifzand. Let eens op of je de ondergestoven bomen ziet, eiken die alleen met hun kruinen nog boven de zandheuvelds uitpiepen.

En dan staan we aan de rand van de zandvlakte. Wat een uitzicht! Af en toe een boom, wat grassen, een stukje heide, zo mooi!

We lopen dwars door het gebied. Misschien is het even ploeteren, maar het heeft iets om door dit eeuwenoude gebied te lopen!

Halverwege voegt de 15 km in. Samen lopen we het duingebied uit en gaan we op weg naar de soeppost. En weer staan de OLAT-vrijwilligers ons op te wachten. Ze weten waar we nu trek in hebben: een lekkere beker warme soep. En reken maar dat die zal smaken! Na een welverdiend rustmoment gaan we op pad voor de laatste kilometers. Al spoedig komt de 10 km erbij. We gaan opnieuw natuurgebied De Brand in. Omdat het hier vochtig kan zijn, ligt er een stukje vlonderpad. En natuurlijk hebben onze routebouwers dit in de route opgenomen. Altijd leuk! Heb je hoge wandelschoenen, trek deze vandaag dan aan, want het gebied hier kan dus nat zijn.

We genieten nog even van dit mooie stuk natuur met z'n waterlopen en bruggetjes.

Dan volgt het laatste stukje van deze wandeldag en komen we in de bebouwde kom. Even geen zand of water, we lopen nu op asfalt. We komen bij de kerk, steken het plein over en dan zijn we bij de finish! Een extra schouderklop voor de 10 km- en 15 km-lopers. Zij hebben verhoudingsgewijs de meeste kilometers gemaakt! Precies 10 of 15 km zat er vandaag niet in, maar met een wandeling in zo'n prachtig gebied is dat geen straf!

Een woord van dank aan alle vrijwilligers die ons niet alleen vandaag, maar gedurende het hele jaar 2024 van zoveel prachtige wandelkilometers hebben laten genieten!

Fijne Feestdagen en een gezond 2025!

-Myriam van den Berg-